

Välbesökt på EEE-dagarna

Många studenter besökte Region Skåne, de skånska kommunerna och KEFU under EEE-dagarna i februari, och kontaktsam-

talen blev snabbt överbokade. På bilden ses Thomas Nilsson i engagerat samtal med några intresserade studenter.

Projekt för minskad sjukfrånvaro i Skånekommuner

I vår startar Kommunförbundet Skåne tillsammans med KEFU ett projekt där huvudsyftet är att få ner sjukfrånvaron i de skånska kommunerna. Detta ska uppnås genom att kommunerna lär sig av varandras åtgärder för att komma tillrätta med problemet. De metoder för lärande som utvecklas ska sedan kunna användas även inom andra kommunala områden.

Att lära av de bästa inom området har blivit en vedertagen metod för verksamhetsutveckling i offentliga förvaltningar. I Storbritannien är erfarenheterna goda av att effektivisera verksamheter genom att göra jämförelser med andra offentliga verksamheter — man

behöver inte alltid ta in jämförelseobjekt från den privata sektorn. Skånska kommundirektörer på besök tyckte att erfarenheterna var så goda att man ville pröva något liknande i Skåne.

Sjukfrånvaron valdes som ett första område för sådana jämförelser. En statlig utredning påvisade nyligen att sjukfrånvaron ökat dramatiskt de senaste åren, och att kommuner och landsting haft den i särklass största ökningen. Detta medför givetvis kraftigt ökade kostnader för kommunerna och det är därför angeläget att vidta åtgärder för att sjukfrånvaron ska minska.

(forts. på sida 3)

Kommunernas samverkan med frivilliginsatser varierar — men inte dramatiskt

Inom näringslivsservice finns det en tydligt större tendens till samverkan med frivilliga insatser i kommuner med negativ befolkningsutveckling. Nyttänkande i form av affärsmässiga relationer med föreningar och andra frivilliga organisationer tycks vara vanligare i de större kommunerna.

Det är några av iakttagelserna i en studie av frivilliginsatser inom skånska kommuner som gjorts av Caroline Hellström.

Studien är en del i ett KEFU-projekt som startade för ett år sedan, och då rapporterades om i *nytt från KEFU*. Caroline Hellström har studerat förhållandena i de sju skånska kommunerna Lund, Helsingborg, Kristianstad, Simrishamn, Skurup och Osby. Nu har hon analyserat materialet från undersökningen, och resultaten presenterar vid ett seminarium den 24/4.

— Jag har gjort ett grundantagande om att förekomsten av samverkan är ett mått på det totala frivilliga engagemanget i kommunen, säger Caroline Hellström. Sedan har jag prövat några olika hypoteser om förhållandena i de enskilda kommunerna som skulle kunna påverka tendensen till frivilliga insatser i samverkan med dessa kommuner. Befolkningens sammansättning vad gäller ålder, utbildningsnivå och nationaliteter är ett exempel. Näringslivets struktur skulle också kunna påverka graden av samverkan.

En annan hypotes utgår från att den kommunala organisationen skulle

(forts. på sida 3)

Projekt för minskad sjukfrånvaro	1
Frivilliginsatser	1
KEFU-dagen	4
Högst personligt	2
Läshörnan	4
Seminarier	4

Högst personligt:

Tillväxt — vad och hur?

*Stig Ålund, Förbundsdirektör,
Kommunförbundet Skåne*

Ett av de flitigast använda begreppen de senaste åren har varit *ekonomisk tillväxt*. Det används av såväl rikspolitiker som regional- och kommunpolitiker som ett riktmärke för olika samhällsinsatser. Kommunala beslut skall som regel ha en tillväxtbefrämjande verkan.

I det regionala utvecklingsprogrammet för Skåne (antaget av regionfullmäktige i september 1999) är till exempel tillväxt ett av de fyra mål som ska prägla den skånska utvecklingen (övriga är attraktionskraft, bärkraft och balans). I kommunernas näringslivsprogram beskrivs ofta *tillväxt* som ett övergripande mål.

Sverige var år 1970 ett av världens rikaste länder (tillsammans med Schweiz, USA och Luxemburg) i meningen att bruttonationalprodukten (BNP) per capita var mycket hög. Idag ligger fortfarande Schweiz, USA och Luxemburg i topp medan Sverige halkat ner till 17:e plats. Irland låg för 30 år sedan på 21:a plats, men är idag femma. Sverige är inte ens bäst i Norden.

Tillväxt?

Men vad är egentligen tillväxt? Den gängse definitionen av ekonomisk tillväxt är att det sker *en ökning över tid av produktionen av varor och tjänster i ett land*.

Bland ledande ekonomer råder delade meningar om hur tillväxt bäst uppnås. I det utmärkta radioprogrammet "God morgon, världen!" presenterade den socialdemokratiska ekonomen

Sandro Scocco och professorn i nationalekonomi vid handelshögskolan i Stockholm, Anders Henriksson två delvis skilda uppfattningar i frågan.

Scocco menade att tillväxt skapas genom att våra befintliga företag utvecklas och att fler människor deltar i produktionen. Henriksson menade att den viktigaste tillväxtfaktorn är innovationer, att göra nya saker, inte att göra samma saker bättre. Båda var ense om att klimatet för företagande måste bli bättre, regelverken förenklas och ny-tänkande stimuleras.

Samhällets roll

Och det är just i den senare delen som samhället kommer in i bilden. Stat, kommuner och regioner skapar ramverket för den ekonomiska tillväxten via rättsregler, infrastruktur, utbildning, skatter m.m.

Ibland kan man få intrycket att ledande företrädare för samhället tror sig vara de enda som har ansvar för den ekonomiska tillväxten. Så är naturligtvis inte fallet. Men det är en nog så viktig uppgift att "ramverket" byggs så att det underlättar en ekonomisk tillväxt.

I Skåne pågår en rad aktiviteter som kan sägas ligga i linje med detta samhällsansvar. Ett par exempel:

Så gott som varje kommun engagerar sig för att stimulera sitt näringsliv. En del kommuner har verkligt stora resurser för det, exempelvis Malmö och Helsingborg, men även mindre kom-

muner är mycket aktiva och måna om att skapa ett gott företagsklimat. Fortfarande finns förvisso kommuner som fäster alltför stor vikt vid att locka till sig företag från andra kommuner, istället för att satsa sina resurser på att skapa goda förutsättningar för de befintliga företagen.

Skånes kommuner och Region Skåne har tillsammans utarbetat ett förslag till organisation för att marknadsföra länet och dess kommuner. Enligt förslaget skall betydande resurser avsättas de kommande åren för att attrahera såväl besökande som boende och nya företag till länet.

I det fallet kommer uttrycket "om det regnar manna på prästen så stänker det på klockaren" väl till pass. En stor företagsetablering i Malmö har effekt också på länet i övrigt. Ett nytt företag i Simrishamn kan locka till sig arbetskraft från Ystad, Tomelilla och Kristianstad.

Helhetsyn

En region som lever efter devisen att hela regionen skall leva måste inte nödvändigtvis ha en "geografisk rättvisesyn" på alla beslut. Det i retoriken omhuldade begreppet "helhetsyn" borde ha en mycket framskjuten plats i både ord och handling.

Skåne i sin nuvarande administrativa utformning har bara funnits i några år. "Bytänkandet", som i sig är en mycket bra drivkraft för ett lokalsamhälles utveckling, har haft en stark ställning i den regionalpolitiska debatten.

Men utvecklingen går, enligt min mening, i riktning mot ett helhetstänkande. Den relativt starka uppslutningen från hela länet kring infrastrukturinvesteringar, som till exempel City-tunneln, E4, E22, bredband, och den pågående arbetet med att kraftsamla kring marknadsföringen av Skåne är goda exempel på det.

Stig Ålund

*Förbundsdirektör Kommunförbundet
Skåne*

(forts. från sida 1)

De skånska kommunerna i fick i februari en inbjudan att delta i projektet, som inleds i april och avslutas i december 2003.

— Det främsta syftet är att sjukfrånvaron ska minska i kommunerna. Samtidigt ska projektet leda till att vi utvecklar metoder för ett ömsesidigt lärande, som sedan kan användas på andra områden. I bästa fall blir metoderna till en del av den löpande verksamheten. Och därigenom får vi en institutionaliserad ram som stödjer ett lärande, säger universitetslektor Gert Paulsson som leder projektet inom KEFU.

Inga "rankinglistor"

Gert Paulsson menar att det inte är helt enkelt att lyckas med denna typ av projekt. Det har gjorts många försök tidigare och långt ifrån alla har lyckats.

— Det är viktigt att vi tar hänsyn till att förutsättningarna kan vara olika, till exempel mellan olika delar av Skåne. Vi ska också betona verksamhetsutvecklingen och undvika "rankinglistor". De som pekas ut som sämst på en sådan lista intar lätt en förvarsposition och då kommer inget bra lärande till stånd.

Det finns vidare ett helt spektrum av åtgärder som kan vidtas för att komma till rätta med sjukfrånvaron, till exempel förbättringar av arbetsmiljön och ansträngningar för att få folk tillbaka i arbetslivet. Och troligen är ingen kommun bäst på allt.

Metodutveckling

KEFU:s roll är främst att fungera som ett stöd för metodutveckling. Kommunförbundet Skåne fungerar som projektledare, och mycket av arbetet kommer naturligtvis att ske i de medverkande kommunerna.

— Vi är intresserade av att utveckla en användbar metod för lärande. Det handlar till exempel om hur projekten ska drivas, hur man åstadkommer lärande och hur man identifierar vilka man bäst kan lära av. Och det finns ett stort intresse i hela den offentliga sektorn av att lära av varandra, avslutar Gert Paulsson.

Caroline Hellström har undersökt frivilliginsatser i skånska kommuner.

(forts från sida 1)

kunna påverka utnyttjandet av frivilliginsatser. Har till exempel en kommun med dålig ekonomi och färre anställda fler frivilliginsatser som hjälper till att uppväga detta?

— Nu är undersökningsmaterialet för litet för att finna egentliga bevis, men det är tillräckligt stort för att visa på tendenser. Och preliminärt finns det inget som tyder på ett sådant samband. Inom vissa verksamheter är intrycket snarare det motsatta - att kommuner med stora resurser också har fler frivilliginsatser, säger Caroline Hellström.

Skilnader mellan kommunerna

Det har inte heller gått att hitta någon samvariation mellan utpendling och frivilliga insatser. Och förvärsintensiteten bland kvinnor tycks inte påverka. Men det finns exempel på verksamheter där skillnaderna i samverkan är tydliga.

— När det gäller social verksamhet kan man se att det samverkas mer i de större kommunerna, d.v.s. de som har en växande befolkning, större inflyttning, större andel unga. Och i de mindre kommunerna ses en märkbart större grad av samverkan inom näringslivservice jämfört med de stora. Något jag tycker är intressant!

Det finns några tänkbara förklaringar till detta fenomen, menar hon.

— När det till exempel gäller Simrishamns kommun, som har flera strukturella problem, är det naturligt

att näringslivsenheten breddar sina kontaktytor så mycket som möjligt. Osby och Klippan har en större utflyttning än inflyttning och där syns också denna tendens.

Kultur- och fritidsverksamheten är ett område som redan från början byggt på samverkan mellan kommun och frivilliga insatser. Här är det kanske inte så förvånande att man inte finner någon skillnad i graden av samverkan mellan kommunerna.

Caroline Hellström har också tittat på vilka sätt frivilliginsatser och kommuner samverkar. Inom kultur- och fritidsverksamheten är bidrag vanligt förekommande. Men det förekommer också olika gemensamma projekt. Det kan till exempel röra sig om föreningar som driver idrottsanläggningar med experthjälp från kommunen.

Mer affärsmässiga relationer, där föreningar driver verksamhet på entreprenad eller då kommunen köper enstaka tjänster, tycks rent allmänt vara vanligare i de stora kommunerna.

— Mitt intryck från mina intervjuer är att det fanns en smula mer nytänkande i de större kommunerna. En möjlig förklaring kan vara att de stora kommunerna har större dragningskraft på personer med nya och fräscha idéer — ofta unga och välutbildade. En annan förklaring är att det helt enkelt behövs en viss storlek för att det ska finnas tillräckligt många som kan avsätta tid och energi till sådana insatser.

Seminarium: "Istället för, både och eller något alldeles, alldeles extra? Kommunala erfarenheter av samverkan med frivilliga"

Tid och plats:

onsdagen den 24 april kl. 13-16.30, Holger Crafoords Ekonomacentrum i Lund, byggnad 3 sal 207.

Medverkande: Eva Adolfson, projektsamordnare, Vård- och omsorgsnämnden i Helsingborgs stad; Carin Borg, utvecklare kultur på Kultur- och fritidskansliet i Kristianstads kommun och Caroline Hellström, doktorand, Ekonomihögskolan vid Lunds universitet.

V.g. meddela ev. adressändring till
KEFU-Skånes sekreteriat
e-post: KEFU@fek.lu.se, fax: +46 46 222 42 16

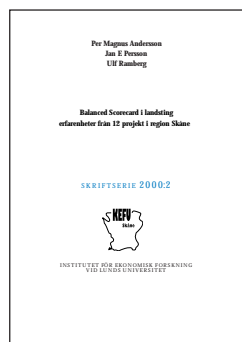
KEFUs Låshörna

Rapport om Skånes utvecklings- och tillväxtkapacitet

**REGIONALA VÄXTKULTURER
- EN TEORI OM PRODUKTIVA REGIONALA
EKONOMIER**
KEFU skriftserie 2001:2

**BALANCED SCORECARD I LANDSTING:
erfarenheter från 12 projekt i region Skåne**
KEFU skriftserie 2000:2

Beställ rapporterna i KEFUs skriftserie från:
KEFU-Skåne, Box 7080, 220 07 LUND.

KEFUs kurser och seminarier vårterminen 2002

Mikael Nilsson Hellström tillbaka som utbildningsansvarig på KEFU

Mikael är sedan årsskiftet tillbaka som utbildningsansvarig på KEFU efter ett och ett halvt år som programansvarig för SIPO-programmet vid Högskolan Kristianstad. Mikael disputerar den 11 juni och lägger nu sista handen vid sin avhandling. Avhandlingen behandlar resultatenheter i kommunal teknisk verksamhet och kommer förstas att presenteras i ett framtida nummer av *nytt från KEFU*.

KEFU har möjlighet att utveckla skräddarsydda utbildningar för en eller flera kommuner samt medverka i avgränsade utvecklingsprojekt. Ring gärna och prata med Mikael Nilsson Hellström, 046-222 78 20.

Seminarier

Redovisningens tvetydighet — normer för skatte- och avgiftsfinansierade verksamheter

Torbjörn Tagesson, Högskolan Kristianstad, tisdagen den 26 mars kl. 13-16.30, Holger Crafoords Ekonomocentrum i Lund, byggnad 3 sal 109.

Frivilliga insatser inom kommunala verksamheter

Caroline Hellström, Lunds Universitet; onsdagen den 24 april kl. 13-16.30, Holger Crafoords Ekonomocentrum i Lund, byggnad 3 sal 207.

KEFU-dagen den 23 maj

"Den kommunala och regionala framtiden? Vad och vem avgör den?"

"Vad kan vi förvänta oss av den överblickbara framtiden? Kommer de stora samhällsprocesserna att i grunden omforma situationen för dagens samhällsorganisation? Utmanas våra kommunala och regionala system av yttre krafter som både kräver och nödvändiggör förändringar? Eller kan vi lugnt låta ett vardagligt reformarbete hantera problem efterhand som de dyker upp? Är de gamla hjulspåren fortfarande farbara?"

Mer information om årets KEFU-dag kommer i ett separat programutskick under våren.

Nytt från KEFU-Skåne utges av Rådet för kommunalekonomisk forskning och utbildning i Skåne

Ansvarig utgivare:

Staffan Moberg, ordf KEFU

Redaktion:

*Mats Brangstrup (red), Ulf Ramberg,
Ulla Tapper*

Adress:

*KEFU, Institutet för ekonomisk
forskning, Lunds universitet
Box 7080
220 07 LUND*

tel: +46 46 222 42 89

telefax: +46 46 222 42 16

e-post: KEFU@fek.lu.se

Upplaga: 3 800 ex.

Tryck: Rahms i Lund, 2001